

निष्काशितस्ते हत्वात् तथात्वम् । वा विसर्गस्य सत्वम् ।
निःस्नेहफला स्त्री निःस्नेहं फलं यस्याः । श्वेतकण्ट-
कार्यां राजनि० । [अपि निष्प्रहोऽभवत्] रघुः ।

निःस्पृह त्रि० निर्गता स्पृहाऽस्य । आशाशून्ये "त्रिदिव्ये-
निःस्त्रव पु० निर्+क्षु-अप् । अवशेषे "राजनि स्थापितो यो-
ऽर्थः प्रत्यहं तेन विक्रयः । क्रयो वा, निस्त्रवस्तस्मात्
वणिजां लाभकृत् स्रुतः" याज्ञ० "निःस्त्रवः अवशेषः"
मिता० ।

निःस्त्राव पु० निःस्त्रवति निर्+क्षु-अप् । (माड)(फेन) भक्त-
रसे हेमच० भावे घञ् । २व्यये "बह्वादानोऽत्यनिःस्त्रावः
ख्यातः पूजितदेवतः" कामन्द० ।

निःस्त्र त्रि० निर्गतं स्त्रमस्य प्रा० व० । १दरिद्रे "शूर्पाकारौ
विह्वलौ च वक्रौ पादौ सिरालकौ । संशुष्कौ पाण्डु-
रनखौ निःस्त्रस्य विरलाङ्गुली" गरुडपु० । २धनरहिते
ज्ञातिरहिते च ।

निःस्त्रभाव त्रि० निर्गतः स्त्रभावो यस्य प्रा० व० । स्त्रभाव-
शून्ये । बौद्धमते वस्तुमात्रस्य निःस्त्रभावत्वम् यथोक्तं
लङ्कावतारे "बुद्धा विविच्यमानानां स्त्रभावो नावधा-
र्यते । अतो निरभिलष्यास्ते निःस्त्रभावाच्च दर्शिताः"
(ते पदार्थाः)

निकक्ष अव्य० कक्षस्य समीपम् सामीप्येऽव्ययी० । पश्चिमापर-
सन्धिसमीपे "चित्त्वं परिपञ्चत्यग्नीहोत्रिये निकक्षे"
कात्या० श्रौ० १८।२।१ "पश्चिमापरसन्धिः कक्षस्तस्य समीपं
निकक्षम्" वेददी० । अव्ययीभावे अदन्तात् सप्तम्या
वा न लुक् ।

निकट त्रि० निबद्धम् निबद्धायां नः "सस्रोदश्च" पा०
चात् कटच् । आसन्ने सम्बद्धे । "अदूरे गम्यतां
किञ्चिन्निकटं सरः" पञ्चत० ।

निकार पु० निकृ+भावादौ अप् । १समूहे अमरः । २सारे
इत्याद्यदन्तधने ४निधौ च भेदि० । "निष्पान्दीनोरनिकरेण
कृताभिषेका" माघः ।

निकर्षण न० निर्गतं कर्षणस्तस्मात् प्रा० व० । १कर्षणरहिते भू-
भागे २गृहादिपरिच्छिन्नदेशे सन्निवेशे ३पुरग्रामादुर्वह-
भागस्यविहारभूमौ कर्षणशून्यत्वात् तथोक्तथात्वम् ।

निकष(स) पु० नि+कष(स)-अच् निकष(स)त्वेन करणे यो
वा । १कषण्ये २कषणपाषाणे च (कषटीयातर) अमरः ।
"निकषे हेमरेख्ये श्रीरासीदनपादिवनी" रघुः कर्मणि
च । ३परीक्षार्थं कषण्यकर्महेमादौ त्रि० "अदा निर्गुण

माप्नोति ध्यानं मनसि पूर्वजम् । तदा प्रज्ञायते ब्रह्म
निकषं निकषे यथा" सा० शा० २०५अ० । ४शाखे अस्मा-
दितोऽक्षतासाधनास्ते अमरः ।

निकषा अव्य० नि+कष-आ० आ । १निकटे अमरः ।
"विलङ्घ्य लङ्कां निकषा हनिष्यति" माघः निकषायोने
शेषार्थे द्वितीया २मध्ये च भेदि० । ३राक्षसमातरि स्त्री
निकषात्मज्ञ पु० इत० । राक्षसे अमरः ।

निकषोपल पु० कर्म० । १शाखे (कषटी) २प्रस्तरभेदे च ।
निकाम न० नि+कम-घञ् अभिधानात् स्त्रीवता । १इष्टा-
वतिक्रमे २पर्याप्ते ३व्यतिशये च अमरः । "निकामतम्रा
द्विधिनेन वज्रिना" कुमा० "नित्यं हरेः सन्निहिता
निकामम्" माघः ।

निकामम् त्रि० नि+कम वा० सनिन् । नितरां कासुके
"सिपक्तिं सृजमानानि कामभिः" ऋ० १०।६२।६ "निका-
मभिः नितरामभिलाषुकैः" भा० ।

निकाय पु० नि+चि-घञ् कृत्वम् । १निवासे २सजातीय-
प्राणिसङ्घे ३लक्ष्ये ४परमात्मनि भेदि० । "तथा देवनिका
यानां सेङ्गणाञ्च दिवौकसाम्" भा० आ० १२३अ० । "तस्य
सर्वनिकायेषु निर्गरेषु युष्मासु च" रामा० ४।४४।२१

निकाय्य पु० नि+चि-ण्यत् कृत्वम् । गृहे अमरः ।
"ल प्रणायः जनः कश्चित् निकाय्यं तेऽभितष्ठति"
भट्टिः ।

निकार पु० नि+कृ-कृ-वा भावे घञ् । १सारथ्ये २परिभवे
अमरः "राक्षां निकारे सहसा प्रहृतः" भा० आ०
१८६अ० । "निकारोऽप्ये पञ्चाङ्गनमहह भोक्तुं निघ-
नम्" शान्ति० श० २भर्तृसने च ४धान्यादेरुत्कर्षणेपथ्ये
अमरः । ४खलीकारे शब्दमा० ।

निकारण न० नि+कृ-णिच्-ल्युट् । १सारथ्ये २वधे अमरः
निकाय्य त्रि० नि+कल-ण्यत् । चालनीये त्रिका० ।

निकाश पु० नि+काश-घञ् । १प्रकाशे २समीपे च । तल्लार्थे
अस्य निभादित्वात् नित्यस० वा दीर्घस्य । "उवाच पू-
र्येन्दुनिकाशवक्त्रास्म" हरिवं १५४ अ० "आकर्ण्यसुल्लसित-
मम्बु विकाशिकाशनीकाशमाप समतां सितचामरस्य"
ज्ञाजः । सादृश्येऽस्य न पृथक्प्रयोगः ।

निकाष पु० नि+कष-भावे घञ् । ससुल्लिखने कषणे
"तेजोभिः कषकनिकाषराजिनीहैः" किरा० ।

निकास पु० नि+कास-घञ् । प्रकाशे नीकाशशब्दार्थे सादृश्ये
भरतः निभादिवत् नास्य पृथक्प्रयोगः ।